1980
ژىل
ئاۋغۇست
№16 (90)

باھاسى
2 تىيىن

ياشىسۇن ئازادلىق، دوستلۇق ۋەتىنى
— تەڭلىككە يول ئاچقان سوۋېت ئېلى!

بىزنىڭ ۋەتەن

چەت ئەللەردىكى ۋەتەنداشلار
بىلەن مەدەنىي ئالاقە باغلاش
قازاق «ۋەتەن» جەمىيىتىنىڭ
گېزىتى.

قازاقستانغا ئاتمىش ژىل

• ئىلىيا بەختىيا

ۋەتەن

تەربىيىلىگەن بىزنى پەپىلەپ ئانا ۋەتەن،
سېنى سويەر ساداقەتلىك ھەر بىر ئادەم.
تاغ سۈيىدە كوكەرگەن كوك چىمەندەك،
بىزنىمۇ ھۆر ياشناتتى موشۇ ۋەتەن.

بەخت بەردىڭ خەلقىمگە-تۈگۈمەيدۇ،
«ۋەتەن» دېگەن مۇھەببەتنىڭ ئۇنى
ئۆچمەيدۇ.
ھەر بىر ئادەم قۇۋۋەت ئالار ھاياتىڭدىن،
ئېي ئانا، ئېيتقىن سېنى كىم سويمەيدۇ؟

ۋەتەن دېسە-ناخشا ئېيتىپ شاتلىنىمەن،
سېنىڭ داڭقىڭ بىلەن ھەر چاغ ماختىنىمەن.
كوزۇمنىڭ قارچۇغىدەك سېنى ساقلاپ،
دۈشمەن كەلسە، قانلىق جەڭگە ئاتلىنىمەن.

ئاسماندا كۈن، يەردە-سەن يورۇق بېرىپ،
خەلقىم سېنى غەزەل قىلدى گۈللەر تېرىپ.
ئۇستەردىڭ تالاي ئەرنى، باتۇر قىزنى،
كەڭ قوينۇڭدا، ۋەتىنىم، بىلىم بېرىپ.

قوينۇڭدا ئومۇر سۈرۈپ سوۋېت خەلقى،
يەر يۈزىگە بەختىلىك دەپ كەتتى داڭقى.
ھەر بىر بوستان خەلق تەرگەن ساغا
تالىق،
«گۈللەنسۇن ۋەتەن!»-دەيدۇ- شۇنداق
ئەھدى.

ئاخشاڭ ھەرگىز سېنىڭ ئۇنتۇلمايدۇ،
سىماپتەك ۋىجدانىڭ پاك- كىر بولمايدۇ.
ئاق سۈتىڭدىن چوڭ بولغان ھەر بىر
ئوغلۇڭ،
داڭقىڭنى ساقلار، ۋەتەن،-كىر قىلمايدۇ!

□ □

مېنىڭ رېسپۇبلىكام

قىرى- كۆمۈچ،
تېگى- كەشتە،
ھەم ئاۋانگارد،
ئېمىسى كام؟!
بېغى- يېمىش،
ئاپا- بۇغداي -
مىللىارد- مىللىارد،
رېسپۇبلىكام.

سايلىرى- مال،
كوكسى- كوركەم،
قوينى- ئاۋات،
بايلىق تولغان.
سۇلىرى- بال،
ئانا ئولكەم،
شانلىق ۋەتەن-
رېسپۇبلىكام.

باغرى- گوزەل،
تېغى ئالتۇن،
ئاشلىققا مەرت،
ئوردېن ئالغان،
ئازادە ئەل،
بەختى چەكسىز،
شانۇ- شوھرەت،
رېسپۇبلىكام!

گوزەل پايتەختىمىز- ئالمۇتا.

ئارمانلار ئاشتى ئەمەلگە

ئەدەبىيات تارىخىدىن مەلۇمكى، ئۆز خەلقىنىڭ پاجىئەلىك تەغدىرى ئۈستىدە ئاچچىق ھەسرەت چەككەن، قازاق دەشتىدە موجۇت بولغان مۇدھىش ھاياتقا، ئازاپ-ئوقۇبەتكە، قالاقلىققا قارشى نەپرەت، لەنەت ئوقۇغان، ئۆز خەلقىنىڭ پارلاق ئۇپۇقلارغا ئېرىشىشىنى ئابايدەك، چوقاندەك قىزغىن، ئەستايىدىل ئارمان قىلغان ئەدىپلەر ئۆتمۈشتە قازاق دالاسىدا كۆپ ئۆتتى. جاھالەت دۈشمىنى بولغان ئۇ شائىرلار ئولمەس شېئىرلىرىدا جاپاكەش خەلقىنى مەرىپەت، مەدەنىيەت، ئىلىم-پەننى ئىگەللەشكە ھارماي-تالماي دەۋەت قىلدى.

ئۇلارغا ئېسىل ئارمانلىرىنىڭ ئەمەلگە ئاشقىنىنى كۆرۈش نەسىپ بولمىغان بىلەن، ئۇلارنىڭ كەلگۈسى ئەۋلاتلىرىغا نەسىپ بولدى. ئۇلارنىڭ پارلاق زامان مېۋىلىرىنى كورۈۋاتقىنىغا مانا بۈگۈن ئاتمىش ژىل تولدى.

1920- ژىلى 26- ئاۋغۇستتا ئۇلۇق داھىي ۋ. ئى. لېنىن تەرىپىدىن ئىمزالانغان دېكرېت ئاساسىدا قازاق ئاۋتونوم جۇمھۇرىيىتى قۇرۇلدى. تەڭ ھوقۇقلۇق ئىتتىپاقداش سوۋېت جۇمھۇرىيىتى بولغان قازاقستان ئەمگەكچىلىرى بۈگۈن شانلىق 60 ژىللىقنى بەيرەملىمەكتە.

شائىرلار قازاق دالاسىدا ھايات ئەينە شۇ ئاتمىش ژىل ئىچىدىلا بەرپا قىلىنىدى، دېيىشىدۇ. بۇ، ئەلۋەتتە، يوسۇنلۇق شېئىرىيەت تىلىدا ئېيتىلغان گەپ بولۇپ، بۇ زېمىندا ئىلگىرى ھايات بولمىغان دېگەن پىكىرنى تۇغدۇرماسا كېرەك، ئەلۋەتتە.

ئەزەلدىن مۇندا ھايات موجۇت بولۇپ، دەريالار ئاقاتتى، تاڭ ئاتاتتى، كۈن چىقاتتى، قۇشلار سايرىشاتتى. لېكىن ئۇنىڭدىن چالا تويغىنىغا خوش بولۇپ، ئاچ-يالاڭاچلىققا، ئادالەتسىزلىككە، قاراڭغۇلۇققا مەھكۇم بولغان، چاپىنى تىزىدىن ئاشمىغان، ئىنسانىي قەدىر-قىممىتىدىن ئايرىلىپ قالغان نامرات قازاقلار بەھرىمەن بولماتتى. ئۇلار تۆت تەڭ ئىچىدە قالغىنىنى، قىش-ياز باينىڭ قوتان-قوتان قويلىرىنىڭ كەينىدە سوكۇلداپ ژۈرگىنىنى قانۇنىيەت، قىسمەت، دەپ بىلىپ، دۇنيانىڭ قىلچىلىك راھىتىنى كورمەي، «باقى» دۇنياغا كېتەتتى.

مانا شۇنداق شائىرلارنىڭ قازاق زېمىنىدا ھايات كېيىنكى ئاتمىش ژىل ئىچىدە باشلاندى، دەپ ئېيتىشىدا ھېچ بىر مۇبالىغە بولمىسا كېرەك. ئەينە شۇ قۇدرەتلىك، بىرىكەتلىك، ئەمگەكتە، كۈرەشتە ئوتكەن ئاتمىش ژىل مۇناسىۋىتى بىلەن بۈگۈن كاسپىي بىلەن ئالتاي ئارىلىغىدىكى پايانى يوق مەنزىللەردە- شەھەرلەردە، سان-ساناقسىز يېزىلار، ئاۋۇللاردا، يايلاقلاردا توي-مەرىكە، بەيرەم سادالىرى ياڭرىماقتا.

ھەقىقىي مەنادىكى باتۇر ژىللار ھېساپلانغان بۇ 60 ژىل قازاق دالاسىنى ئەسىرلىك ئۇيقىدىن ئۈزۈل-كېسىل ئويغاتتى. ئۇنىڭ چەكسىز يەر ئاستى، يەر ئۈستى بايلىغىنى خەلققە ئىنئام-نىياز ئەيلىدى: قۇۋۋەت-قۇدرىتىنى سۈرئەتلىك ھەرىكەتكە، سەپەرۋەرلىككە كەلتۈردى. نەتىجىدە قازاقستان سانائىتى، يېزا ئىگىلىگى، مەدەنىيىتى يۈكسەك دەرىجىدە تەرەققىي قىلغان پاراۋەنلىك ۋە بەخت-سائادەت دىيارىغا ئايلاندى.

ئوتكەن ئەسىردە سەياھەتچىلەر ۋە تەتقىقاتچىلار تەرىپىدىن تەسۋىرلەنگەن قېدىمىي كارۋان يوللىرىدا، ئەسىرلەر داۋامىدا جانسىز، ئىمجان ياتقان بوشلۇقلاردا يېڭى ھايات- يېڭى شەھەرلەر، گېگانت كارخانىلار، تومۇر يوللار، ئېلېكتر ستانسىيەلىرى، مەكتەپلەر پەيدا بولدى.

60 ژىللىق بۇنياد كارلىق جەريانىدا سادىر بولغان غارايىپ ھادىسە شۇ بولدىكى، ئاۋالقى قالاقلىق، جاھالەت ئورنى-ئىزى بىلەن يوقىتىلدى. ئىلگىرى كىشىلىك قىممىتىدىن مەھرۇم قىلىنغان، جاھالەت تىرنىغىدا قالغانلارنىڭ ئورنىغا يېڭى ئىنسانىي، ئەخلاقىي سۈپەتلەرنى ئوزلەشتۈرگەن، ئوز تەغدىرىگە ئوزى ئىگە بولغان، ھاياتقا، ئەمگەككە يېڭىچە مۇناسىۋەت باغلىغان ئادەملەر پەيدا بولدى. بۇ شەك-شۈبھىسىز، بۈيۈك مەنىۋىي يۈكسىلىش شاھىدىدۇر.

بىزنىڭ دەۋرىمىزدە مۇختەر ئەۋېزوۋ، ئولجاس سۇلېيمېنوۋ، ئەبدىجەمىل نۇرپېيىسوۋ قاتارلىق يازغۇچىلارنىڭ ۋە ئېرمېك سېركېبايېۋ، بىبىگۇل تولېگېنوۋا ئوخشاش سەنئەتچىلەرنىڭ ئىسىملىرى جاھاننىڭ كوپلىگەن ئەللىرىدە مەلۇمدۇر.

ئوز ۋاقتىدا قازاقستاننى زىيارەت قىلغان شرىلانكىلىق سېناتور پېرېرا مۇنداق دېگەن ئىدى: «سىزلەرنىڭ مىللىي ئاكادېمىيەڭلار ئازىيە، يېۋروپا ۋە ئامېرىكىدىكى چوڭ-چوڭ ئەللەرنىڭ ھەۋىسىنى كەلتۈرىدۇ.»

دېمىسىمۇ، بۈگۈنكى كۈندە قازاقستان پەنلەر ئاكادېمىيەسى ئىلمىي ئىنستىتۇتلىرى يادرو فىزىكىسىنىڭ، بىولوگىيەنىڭ، كوسمۇس شەپەقلىرىنىڭ خىسلەتلىرىنى ئۆگىنىش، يەر فىزىكىسىنىڭ ۋە ئىشلەپ چىقىرىش كۈچلىرىدىن پايدىلىنىشنىڭ ئەڭ مۇھىم، ئەڭ زامانىۋىي پروبلېمىلىرىنى ھەل قىلىش ئۈستىدە ئىش ئېلىپ بېرىپ، بۇ ساھادا ئەجايىپ ئۇتۇقلارنى ئەمەلىيەتتە جارىي قىلماقتا.

«قازاقستان تۇپرىغىدىكى بايقوڭۇر كوسمودرومىنىڭ نامى پۈتكۈل ئالەمگە مەلۇم بولۇپ، بۇ جايدىن سوۋېت گراژدانى يۇرىي گاگارىن تارىختا بىرىنچى بولۇپ ئالەم بوشلۇغىغا شۇڭغىدى. بايقوڭۇر كوسموسنى ئېگىلىدۇرۇش خۇسۇسىدا ئەڭ جۈرئەتلىك، ئەڭ شىددەتلىك پىلانلار ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدىغان بىردىن بىر مەركەز بولۇپ قالدى.» — مەزكۇر مىسرالار قوشما شتاتلار جەمىيەت ئەربابى ئېلىزابېت مۇسس خانىم قەلىمىگە مەنسۇپتۇر.

قازاقستان 100 دىن ئوشۇق ھەر خىل مىللەت خەلقلىرى ئۈچۈن جانجان ماكان بولغان بەينەلمىلەل بىر دىياردۇر. ئۇنىڭدا سوۋېت ئۇيغۇرلىرى ئەركىن ھايات كەچۈرۈش، ئىجادىي ئەمگەك قىلىش، مەرىپەت مېۋىلىرىنى كورۈش ئىمكانىيەتلىرىگە ئېرىشتى. قېدىمىي ئۇيغۇر خەلقىنىڭ كوپ ئەسىرلىك تارىخىدىكى تۇنجا كەسپىي تېاتر 1934- ژىلى ئالمۇتا شەھىرىدە ئېچىلدى، دەسلەپكى كەسپىي كومپوزىتور، پروفېسسور قۇددۇس غوجامىياروۋ قازاقستان پايتەختىدە ياشاپ، ئىجات قىلماقتا. تونۇلغان يازغۇچى زىيا سەمەدىي ئەسەرلىرىنىڭ ئاساسىي قىسمى ئالمۇتىدا يېزىلدى.

قازاقستاندا ئۇيغۇرلار ياشايدىغان ئۈچ مەمۇرىي رايون بار بولۇپ، ئۇلاردا قېدىمىي دېخانلارنىڭ، باغۋەنلەرنىڭ ئەۋلاتلىرى ئوز ئەمگىگىنىڭ ئەجرىنى كورۈپ، پاراۋەن ياشىماقتا. جۇمھۇرىيىتىمىزدە 40 دىن ئوشۇق 8 ژىللىق، 10 ژىللىق ئۇيغۇر مەكتەپلىرى بار. قازاقستان پەنلەر ئاكادېمىيەسى ئۇيغۇرشۇناسلىق بولۇمى ئىتتىپاق بويىچە بۇ ساھادا مۇھىم تەتقىقاتلار ئېلىپ بارىدىغان بىردىن بىر ئىلمىي مەركەز بولۇپ قالدى.

بۈگۈن بەيرەملىك مول دەستىخان ئۈستىدە دەقەمتە بولۇپ، تېچلىق ئۈچۈن، ئىسىل ئارمانلارنىڭ ئەمەلگە ئاشقىنى ئۈچۈن قەدەھلەر كوتىرىمىز. شاتلىغىمىزنى، مىننەتدارلىغىمىزنى ئىزھار قىلىمىز. چۈنكى، تەغدىرىمىز، قىسمىتىمىز ھەر قانچە مەدھىيەلەشكە، تەرىپ-تەۋسىپ ئەيلەشكە ئەرزىيدۇ. قازاقستاننى زىيارەت قىلىپ كېلىپ، ھەممىنى ئوز كوزى بىلەن كورگەن چەت ئەللىك دوستلارمۇ پىكرىمىزنى قۇۋۋەتلىسە كېرەك.

ساۋۇتجان ھاسانوۋ.

سوۋېت شەرقى مۇسۇلمانلىرىنىڭ نارازىلىغى

ئوتتۇرا ئازىيە ۋە قازاقستان مۇسۇلمانلىرىنىڭ باشلىغى مۇفتىي زىياۋۇددىنخان ئىبن ئىشان باباخان مەتبۇئات ئۈچۈن ئىسرائىل پارلامېنتىنىڭ يېرۇسالىمغا (قۇددۇس شەھىرىگە) باغلىق ئېغۋاگەرلىك قارارى توغرىلىق بايانات بەردى.

بىز «مۇسۇلمانلارنىڭ مۇقەددەس جايىنى ئىسرائىلنىڭ «ئەبەدىي»، «بىر پۈتۈن دەخلىسىز» پايتەختى دەپ ئېلان قىلىدىغان، ئىسرائىل تەرىپىدىن ماقۇللانغان قانۇن لايىھىسىنى پۈتكۈل ئىسلام دۇنياسىغا، خەلقئارا جامائەتچىلىككە ۋە بىرلەشكەن مىللەتلەر تەشكىلاتىغا نىسبەتەن قىلىنغان قوپال قارشى ھەرىكەت سۈپىتىدە باھالايمىز»،— دېيىلىدۇ مەزكۇر ھوججەتتە.

مۇفتىي باباخاننىڭ باياناتىدا «ئوتتۇرا ئازىيە ۋە قازاقستان مۇسۇلمانلىرىنىڭ ئامېرىكا قوشما شتاتلىرى مەمۇرىيىتىنىڭ مەۋقەسىگە قاتتىق غەزەپلىنىدىغانلىغى» تەكىتلىنىدۇ. «ئىسرائىل ئامېرىكا قوشما شتاتلىرى» ھىمايىسى ئاستىدا باش ئاسسامبلېيەنىڭ قارارلىرىنى ئۈچۈقتىن-ئوچۇق ئۇياتسىزلىق بىلەن «بىر پارچە قەغەز» دەپ ئېلان قىلىپ، ئۇلارنى رەت قىلماقتا.»

سوۋېت شەرقى مۇسۇلمانلىرى بىرلەشكەن مىللەتلەر تەشكىلاتى ئاسسامبلېيەسى 7 پەۋقۇلاددە مەخسۇس سېسسىيەسىنىڭ قارارىنى ماقۇللايدىغانلىغىنى ئىزھار قىلىدۇ، بۇ قارار، ئىسرائىلنى 1967- ژىلى بېسىۋېلىنغان بارلىق ئەرەپ تېررىتورىيەلىرىدىن، شۇ جۈملىدىن يېرۇسالىمدىن شەرتسىز ۋە تولۇق چىقىپ كېتىشكە دەۋەت قىلىدۇ، دېيىلىدۇ باياناتتا.

مۇفتىي باباخان ئىسلامغا ئېتىقات قىلغۇچىلارغا مۇنداق دەپ تەكىتلىدى: «بىز ياۋۇزلۇق ئۈستىدىن ئادالەتلىكنىڭ تەنتەنە قىلىشىنىڭ شاھىدلىرى بولۇشىمىز لازىم.»

(تاس). تاشكەنت.

ئاسى يايلىغىدا

سۇۋە كوتىرىلىپ، ئەتراپ تەكشى يورۇماقتا. بىز تاغ جىلغىسى ئارا ئەگىر-توقاي يول بىلەن ھامان ئېگىزلىككە ئورلىمەكتىمىز. سەھەر سەلكىنى ئادەمنىڭ تېنىنى شۈركەندۈرىدۇ. ئوركەشلەپ ئاققان تاغ سۈيىنىڭ شاۋقۇنى قۇلاققا يېقىملىق ئاڭلىنىدۇ.

مانا، ئەمگەكچىقازاق، تالغىر، ئىلى رايونلىرىنىڭ ماللىرى يېيىلىپ ئېقىلىۋاتقان ئوي يايلاقنى ئارقىدا قالدۇرۇپ، ئاسى يايلىغىغىمۇ يېتىپ كەلدۇق. ماشىنا چوققىلارنىڭ بىرىگە كوتىرىلگەندە كوز ئالدىمىزدا ئەجايىپ مەنزىرە، گوزەللىك پەيدا بولدى.

بۈگۈن ئاسى يايلىغىدا چىلەك رايونى چوپانلىرىنىڭ بەيرىمى.

ئەتراپ يېشىللىق. ژىراقتا كورۈنگەن ئالتاغنىڭ ئېتىكى قېلىن-جاڭگاللىق. سايلاردا ئېقىۋاتقان سۈزۈك سۇ. ئوتار-ئوتار قويلار، ئىلقا ئۆيۈرلىرى، كىگىز ئويلەر، ئۇياق، بۇ ياقتىن ئات چېپىپ ئوتۇۋاتقان چوپانلار ئاسى يايلىغىنى جانلاندۇرغان ئىدى. بىر ئەچچە ئىدىرنى ئېشىپ ئوتۇپ، چوپانلار مەجلىسى ئوتكۈزۈلىدىغان ئوزلەڭگىمۇ چىقتۇق.

بۈگۈنكى تەنتەنە چوپانلارغا بېغىشلانغاچقا، قويچىلارنىڭ كەيپىياتى ئۈستۈن. قايسىلا كىگىز ئوينىڭ يېنىغا بارماڭ، مېھماندۇست چوپان ئائىلىسى سىزگە ھورمەت بىلدۈرۈپ، ئويىگە تەكلىپ قىلىدۇ. چوپانلارنىڭ ئەتىلدە ژۈرگەن باللىرى ئات چاپتۇرۇپ ژۈرمەكتە. ئۇلارغا ئاسى يايلىغى كىچىكىدىن تونۇش. تايچاق چېغىدىن ئوزلىرى ئېقىپ، ئوزلىرى كوندۈرۈپ مىنگەن غۇنان، دونەنلەرگە يوپۇق يېپىپ، ئىگەر-توقۇم، ژۈگەنلەرنى لېنتىلار بىلەن بېزەندۈرۈپ ئالغان.

تەنتەنىلىك ژىغىندا رايونلۇق يېزا ئىگىلىگى باشقارمىسىنىڭ باشلىغى ب. بايمۇقانوۋ دوكلاد بىلەن سوزگە چىقتى.

— رايونىمىزنىڭ قويچىلىرى، — دېدى ئۇ، — مال قىشلىتىشنى مۇۋاپپەقىيەتلىك ئوتكۈزۈپ، رايون بويىچە ھەر يۈز ساغلىقتىن يۈز قوزا ئېلىشنى تەمىنلىدى. دولەتكە ژۈڭ سېتىش پىلانىمۇ ئاشۇرۇپ ئورۇنلاندى.

ھازىر رايوندا 270 مىڭ قوي، شۇ جۈملىدىن 130 مىڭغا يېقىن ساغلىق بار. بىيىل ھەممىسى بولۇپ 126- مىڭغا يېقىن ساغلىق قوزىلىدى. ئېگىلىكلەرنىڭ ئىلغار قويچىلىرىغا باھالىق سوغاتلار تاپشۇرۇلدى.

چوپانلار ئەمگىگى يەكۈنلىنىدىغان بۇ مەرىكىگە ھەرتەرەپلىمە ياخشى تەييارلىق كورۈلگەنلىكى ھەممىلا يەردە بايقىلىدۇ. كوچمە ماگازىنلاردا چوپانلار ئۈچۈن كېرەكلىك ھەممە نەرسە، سەرەڭگىدىن تارتىپ تا قىشلىق كىيىمگىچە بولغان نەرسىلەرنىڭ ھەممىسى بار. يايلاقتا- بەيرەم، يايلاقتا- ناخشا- قويچىلار بىر ژىللىق ئەمگىگىنىڭ يەكۈنىنى چىقىرىپ، ئەجرىنى كورمەكتە.

«قىزىلجىگدە» سوۋخوزىنىڭ ئىلغار قويچىسى سوساننى قولغا كەلتۈرگەن مۇۋاپپەقىيەتلىرى ۋە بۈگۈنكى مۇكاپىتى بىلەن ھەممە قىزغىن تەبرىكلىدى.

— مۇنداق مۇكاپاتقا ھەر ژىلى سازاۋەر بولىمىز، — دەيدۇ سوسان، — تۇرمۇشىمىز پاراۋەن، رايون مەركىزىدە ستاندارتلىق ئويىمىز بار. ھېچ نەرسىدىن خىجالىتىمىز يوق. ئەمگىگىمىز مۇناسىپ باھالانماقتا، — دېدى سوسان، ھوكۈمىتىمىزدىن چەكسىز مىننەتدارمىز. بىز تورت ئاكا-ئۇكا بۇنىڭدىن 22 ژىل ئىلگىرى خىتاي خەلق جۇمھۇرىيىتىدىن سوۋېت ئېلىغا پانا ئىزدەپ چىققىنىمىزدا ئەھۋالىمىز تامامەن باشقىچە ئىدى. ھازىر ھېچ نەرسىدىن خىجالەت ئەمەسمىز. ئەمگەك ئارقىسىدا ئابرۇي قازاندۇق. باللىرىمىز قاتارغا قوشۇلدى. ھازىر سوۋخوزدا خۇسايىنوۋلار ئەۋلادى موجۇت بولدى.

چارۋىچىلارنىڭ ھاياتىنى قانچە ماختىسىمۇ ئەرزىيدۇ. كىگىز ئوينىڭ بىر تەرىپىدە ئات باغلاغلىق، بىر تەرىپىدە يېڭىلا ئاۋتوماشىنا تۇرغانلىغىنى چەتتىن كورۈشكە بولىدۇ.

بۈگۈنكى كۈن، يايلاقتىكى تەنتەنە ئەجايىپ كوڭۈللۈك ئوتتى. كۈن قىزىرىپ، ئولتىرىشقا باشلىغان پەيتتە، يايلاقتىن قايتتۇق. ئاسى يايلىغى ژىراقلىغانسېرى ئۇيەر، بۇ يەردە چىراق ئوتلىرى كورۈنۈشكە باشلىدى. يايلاقنى جاڭ كەلتۈرۈپ ئېيتىلغان ناخشا ساداسى بىزگە ئۇزاق-ئۇزاقلارغىچە ئاڭلىنىپ تۇردى.

مۇختەر ئابدۇراخمانوۋ،
ئالمۇتا ئوبلۇسى.

ژۇتنىڭ غۇرۇرى

كېچىكىمدىن ماڭا قىممەتلىك بولغان يول-لار مېنى قاراڭغۇ ئارقىلىق ئۆزلىگەن ۋۇ-تۇمغا ئېلىپ كېلىۋاتىدۇ. بۇ يوللاردا تالاي قېتىم ماڭدىم، ئاما ھەر قېتىمدا يول چېتى-دىكى شىۋاقلار، ئېرىقتىكى تاغلار ماڭا يە-نە سىر ئېيتىپ، خىياللىرىم-ئۆتمۈشكە باش-لايدۇ. مەن ئىختىيارسىز يېزام تارىخىنى خىيالەن كېزىپ كېتىمەن.

بۇ دىيارنى ئادەملەر ماكانلاشقاندىن بېرى تالاي ئەۋلادلار ئۆتتى، ئۇرغۇن تارىخىي ۋا-قەلەر سادىر بولدى. تاغلار، تاشلار، توس-قەڭلەر ئۆتمۈش ھاياتىمدىن ھېكايە قىلىدۇ. ئەينە تارىختا يۇلتۇزدەك پارلاپ ئۆتكەن ئازغۇمنىڭ دۈشمەنلەردىن يوشۇرۇپ يا-تقان ئۆتكۈرى. پېيازلىق دېپ ئاتىلىدىغان بۇ چوققىر سايدا ياۋۇزلۇقنىڭ تامغىسى ھېلى-مۇ بار. ۋەھشىلەر جەسۇر قىزنى ئىسقا بۇ-رۇختۇم قىلىش ئۈچۈن ئۆتكۈرگە كىرىدىغان يەرگە ئوت قويغان. قانداق يالغاچ كويدۇر-گىنى بەلگۈسىز، لېكىن موشۇ كەمگىچە تاش-لار قارىيىپ كەتكەن پېتىچە تۇرىدۇ. نازۇ-گۈمغا ئانا-تۇغاچ توشۇپ بېرىپ تۇرغان گۈلمەت بوۋاينىڭ ئىزلىرىدىن يېزا بولغان چىغىر يول ھېچ قاچان ئۆچمەيدۇ. بۇ يول ئارقىلىق ھەر باھار بەيرىمدە ياش توس-مۇرلەر خەلقىمىزنىڭ قەھرىمان قىزىنى نە-لەش ئۈچۈن موشۇ يەرگە كېلىدۇ.

مېنىڭ يېزام، جەسۇر قەھرىمانلىرى،مەرت ئوغلانلىرى، چولىنى بوستان ئەيلىگەن ئىش-چان دېھقانلىرى، ئاتاقلىق سوز چېچەنلىرى بىلەنلا ئەمەس، بەلكى كۆپ ياشىغان ئادەم-لىرى بىلەنمۇ ماختىنالايدۇ. مانا يېزىنىڭ تەك ھورمەتلىك ئاقساقىلى، ژۇتنىڭ غۇرۇرى، ئەمگەكنىڭ ئەجرىنى كۆرگەن ئابدۇللا رە-خەيېۋنىڭ يۈز ياشقا توللانلىغى تۇغرىلىق خۇش خەۋەر تارقالدى.

نەسلى دېھقان، باغۋەن ئوتكەن كەتمەن-لىكلەر تەرىپىدىن ئاۋاتلاشتۇرۇلغان بۇ جاي-لارغا، خىتاي باسقۇنچىلىرىغا قارشى قوز-غىلاڭ مەغلۇبىيەتكە ئۇچرىغاندىن-كېيىن، ئىن-تىلاچىلاردىن بالا-چاقىسىنى قاچۇرۇپ چىق-قان ئىسپانكار ئۇيغۇرلار كېلىپ قونۇشقانىدى. ئۇلار ئاشۇنىڭ ئېغىر چىلغىدىن ئاللىقلار-غا باتىراقلىقتا يالىنىپ ئىشلەشكە مەجبۇر بولىدى. مانا شۇنداق باتراق ئائىلىلىرىنىڭ بىرىدە تۇغۇلغان ئابدۇللا كېچىكىدىنلا ئې-قىسلىقنىڭ دەردىنى تارتتى. ئىجتىمائىي تەڭسىزلىك ئابدۇللىنىڭ قەلبىدە بايلارغا قارشى غەزەپ ئۇيغىلىرىنى ياش چېغىدىنلا ئويغاتتى.

1909-يىلقى غوجامبەردى چاتاق باشلىق كەمبەغەللەرنىڭ غالجان بولۇسى سېپىگە قارشى قوزغىلىڭغا، كەتمەندە مەخپىي ئە-جاش باشلىق كەمبەغەللەرنىڭ قوزغىلىڭغا باتراق ئابدۇللىمۇ ئاكتىپ قاتناشتى. كەتمەن-دىكى ئىجتىمائىي تەڭسىزلىككە يەڭەت ئوك-تەبىر ئىنقىلابىلا خاتىمە بەردى.

— بايلار مال-مۈلكىنى ئېلىپ قېچىپ كە-تتى.- دېپ ئەسلەيدۇ يۈز ياشلىق ئابدۇللا بوۋاي.- ئاما ئۇلار كەمبەغەللەرنىڭ بەخ-تىنى كورەلمەيتتى. ھەر كېچىسى دىگىدەك قورال-ياراقلىرى بىلەن بېسىپ كېرىپ،يېزا ئاكتىپلىرىنى، كومسومول ئەزالىرىنى ئول-تۇرۇپ، مال-مۈلكىنى بۇلاپ-تالاپ كې-تەتتى. ئابدۇللا رەخەيېۋ ياش سوۋېت ھا-كىمىيىتىنى يات ئۇنسۇرلاردىن قوغداپ قې-لىش ئۈچۈن كېچە-كۈندۈز ھوشىيار كۈ-زەتتە تۇردى. تونۇ ئىچىلىرىدىن، بۇلۇڭ-لاردىن، ئوگۇزلەردىن ماراپ تۇرغان باندىت-لار مىلتىقلىرىنىڭ ئوقلىرىنى پىسەند قىلماي، خەلق ئاممىسىنى ئەگەشتۇرۇپ ماڭدى ۋە ئۇلار ئاخىرى مەخسەتكە ئېرىشتى.

كوللېكتىۋلاشتۇرۇش باشلانغاندا ئابدۇللا ئاكا بىرىنچىلەر قاتارىدا «قوشچى» ئىتتى-پاقىغا ئەزا بولۇپ كىردى. شۇ ژىلى «قوش-چى» ئەزالىرى 2ئات، 2ساپان، 30-40چە قوي، 10 سىير بىلەن كولخوز تارىخىنىڭ دەسلەپكى سەھىپىسىنى ئاچتى. كوللېكتىۋ ئىگىلىكنىڭ ئەۋزەللىگىنى چۈشەنگەن دېخان-لار ئا.رەخەيېۋنىڭ تىرىشچانلىغى، قابىلىيە-تى، ئاكتىپلىغى ئۈچۈن ئۇنى يېزا كېڭەشنىڭ رەئىسلىگىگە سايلىدى. شۇ دەۋىردىكى شا-رائىتتا يەرلىك ھاكىمىيەتنى باشقۇرۇش،خە-لقنى ئۇمۇم ئىش ئۈچۈن سەپەرۋەرلىككە كەلتۈرۇش قانچىلىك قىيىن بولغانلىغى ھەم-مىگە مەلۇم. باندىتلار تېخىمۇ ئەسەبىيلە-شىپ، خەلققە ئارام بەرمەتتى. پات-پاتلا كولخوز مۈلكىنى ئوغرىلاپ، مال قورالىرى بىلەن ئامبارلارغا، خامانلارغا ئوت قويۇپ-تەتتى. ئۇلار ئاھالى ئارىسىدا تەتۇر تەش-ۋىقات تارقىتىپ، خەلقنى قورقىتاتتى. ئاب-دۇللا ئاكا سىنىپىي دۈشمەنلەرگە بوش كەل-مىدى. كولخوز ئىختىسادى كۈندىن-كۈنگە مۇستەھكەملىنىپ، خەلقنىڭ تۇرمۇشى ياخ-شىلىنىشقا باشلىدى. ئېتىزلاردا تراكتورلار ئاۋازى ياڭراپ، كەتمەن دېخانلىرى ھاياتىدا يېڭى دەۋىر باشلانغانلىغىدىن دېرەك بې-رەتتى.

ئۇرۇش باشلىنىشى بىلەن ھەممە نەرسە مەيدان ئۈچۈن سەپەرۋەر قىلىندى. رەخە-يېۋ ئەندى ئارقا سەپتىكى پىداكارانە ئەم-گىكى بىلەن غالىبىيەتكە بىر كىشىلىك مۇنا-سىپ ھەسسىسىنى قوشتى.

ئۇنىڭ ئىككى ئوغلى ۋەتەن ئۈچۈن جەڭ-لەردە شېيىت بولدى. ئاتا ئەندى بارلىق ئا-تىلىق مېھرى بىلەن كۆچ-غەيرىتىنى كەنجە ئوغلى مەسماخۇن بىلەن نەۋرىلىرىنى تەر-بىيىلەشكە بېغىشلىدى. ئۇلار ھاياتتىن ئوز ئورنىنى تاپتى. نەۋرە-چەۋرىلىرىنى ھېساپ-لىمغاندا ھازىر ئابدۇللا بوۋاينىڭ ئەۋلادى يۈ-زدىن ئېشىپ كەتتى. بۈگۈنكى يۈز ژىللىق داۋان چوققىسىدىن ئەۋلاتلارنىڭ بەختلىك ھاياتىغا قاراپ، بوۋاي ئوزىنى ياشىرىپ قال-غاندەك ھىس قىلىدۇ. ئۇنىڭ يۈز ژىللىق تو-يى يېزا خەلقىنىڭ بەيرىمىگە ئايلاندى. ئۇ-نى تەبرىكلەپ كەلگەن ژۇتداشلىرى، خوشنا يېزىلاردىكى تونۇشلىرى، ژىراقتىن كەلگەن ئۇرۇق-تۇققانلىرى بوۋاينىڭ 6 بولمىلىك ئويىگە پاتماي، كەڭ-تاشا باغلىرىغا لىق تو-لۇپ كەتتى.

شائىرلاردىن خېلىل ھەمرايېۋ، مەشۇر جەلىلوۋلار يۈز ياشلىق ۋەتەنداش ئابدۇللا بوۋاي ۋە ئۇنىڭ رەپىقىسى ئىبادەتخان چو-كىنامغا بېغىشلاپ مەدھىيلەر ئوقۇدى. ئابدۇللا بوۋاينى رايوننىڭ ھەممە يېزىلىرىدىن كەل-گەن ژۇتداشلىرى قىزغىن قۇتلىدى. كەتمەن يېزىسىدا يۈز بەرگەن بۇ چوڭ داغدۇغا پۈت-كۈل ژۇتنىڭ غۇرۇرى بولغان ئابدۇللا رە-خەيېۋنىڭ بىر ئەسىرلىك ئۆمرىگە بولغان چوڭ ئىززەت- ئىكرام ئىدى.

ئىلاخۇن جەلىلوۋ.
ئالمۇتا ئوبلۇسى،
ئۇيغۇر رايونى، كەتمەن يېزىسى.

بارتوقاي سادالىرى

ھازىرچە بۇ جاينىڭ نامىنى تولاراق رە-سمىي مەلۇماتلاردا، ئارىلاپ گېزىتلاردىلا ئۇچرىتىپ قېلىش مۇمكىن. لېكىن ئارىداكوپ ۋاقىت ئوتمەي ئۇنى كەڭ ئىلى ۋادىسىدىكى يېزىلارنىڭ ئاھالىسى، شۇنداقلا ئالمۇتىلىقلار مەغرۇرلۇق بىلەن تىلغا ئېلىپ، ئىنسان ئە-قىل-ئىدرىگىدىن، ئىرادىسىدىن، كۆچ-غەيرى-تىدىن چەكسىز مىننەتدار بولىدۇ.

بۈگۈنكى كۈنلەردە بولسا، شوخ چېلەك دەرياسىنىڭ ژۇقۇرى تەرىپىدىكى بارتوقاي دېگەن تاغلىق جايدا چوڭ بىر يېڭىلىق يۈز بەرمەكتە. ئەزەلدىن بۇ چاتقالدىكى جىم-جىتلىقنى دەريا شاۋقۇنى بىلەن تاغ شامىلىلا بۇزۇپ تۇراتتى. ئەندى بولسا تاغ ئىچىدە پەيدىن-پەي رەسمىي بىر شەھەرچە بارلىققا كەلمەكتە. ئۇنىڭدا نورمال تۇرمۇش كەچۈ-رۇشكە زورۇر بولغان ھەممە شارائىتلار-كوپ قەۋەتلىك تۇرۇشلۇق ئويلەر، ماگازىن، ساتراشخانا، شىپاخانا، ئاشخانا، پوچتاخانا، مەكتەپ، ياتاقخانىلار، ترانسفورماتور ستا-نسىيەسى، كلۇب، ۋودوپروۋود ۋە ھاكا-زىلارنىڭ ھەممىسى بار. ئاندىن قۇدرەتلىك تېخنىكا ۋاستىلىرىدىن بۇلدوزېرلار، سكر-ېپېرلار، ئېكسكوۋاتورلار، كرانلار ئىشقا چۈشىرىلىپ، ئۇلارنىڭ سادالىرى چاتقالنى ئەسىرلىك ئۇيقۇدىن ئويغىتىۋەتتى. تېخنىكا تاغ ئىچىدىكى چاتقاللىقلارنى تازىلاش، يول-لارنى چىقىرىش، كەلگۈسى چوڭ ئىنشائەت-نىڭ ھۇللىرىنى ھازىرلاش قاتارلىق ئىشلارنى

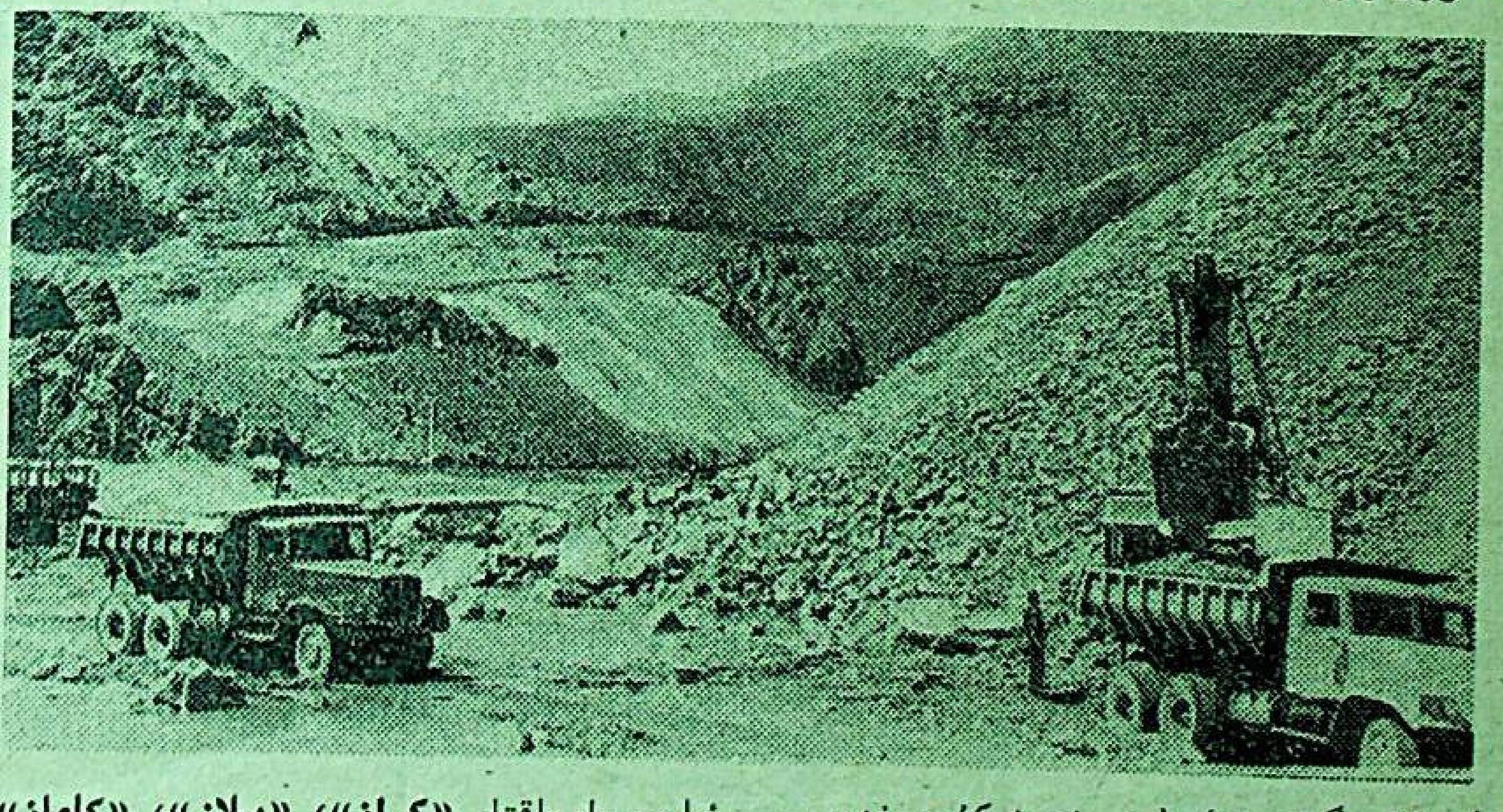

ئېلىپ بارماقتا. «كراز»، «بېلاز»، «كاماز» ماركىلىق زور ئاۋتوماشىنىلار تومۇر يول ستانسىيەلىرىدىن سېمېنت، تومۇر كونستروك-سىيەلەر ۋە باشقىمۇ ئۇسكىنە- جابدۇقلارنى ئۈزلۈكسىز توشىماقتا. قۇدرەتلىك ئاسوس-لاردىن ئېتىلىپ چىقىۋاتقان سۇنىڭ كۈچىدە تاشلار ئۆگىتىلىپ تۇۋەنگە ئېقىتىلىپ، كەلگۈ-سى پارتلاش ئىشلىرىغا تەرەدۇت كورۇل-مەكتە. مانا بۇلارنىڭ ھەممىسى ئىش سۈر-ئەتلىرىنىڭ تېزلىگىدىن دالالەت بېرىدۇ.

تەييارلىق ئىشلىرى تاماملىنىشى بىلەنلا بارتوقايدا ئاساسىي قۇرۇلۇش باشلىنىپ كېتىدۇ. بۇ يەردە قازاقستان ھوكۈمىتىنىڭ قارارىغا بىنائەن ئالامەت زور سۇ ئىنشائىتى قۇرۇلىدۇ. ئۇنىڭ مىقياسىنى مونۇ رەقەم-لەردىن روشەن كورۇش مۇمكىن: چېلەك دەرياسىدا ئېگىزلىگى 60 مېتر، ئۇزۇنلۇغى 325مېتر، كەڭلىگى يۈز مېتر كېلىدىغان گىگانت توسما قەد كوتىرىدىغان بولۇپ، ھەجمى 320 مىللىون كۇبومېترلىق سۇ ئام-بىرى بەرپا قىلىنىدۇ.

بارتوقاي ئوزىنىڭ تەبىي ئالاھىدىلىگى بىلەن مەزكۇر قۇرۇلۇش ئۈچۈن ئىنتايىن لايىق بولۇپ چىقتى. سۇ ئىنشائەتلىرى مۇ-تەخەسسىسلىرى بۇ چاتقالنى توسما سېلىش-قىمۇ، تونېل چىقىرىشقىمۇ ماقۇل كوردى. قۇرۇلۇشنىڭ لايىھىسى قازاقستان مېلىوراتسىيە مىنىسترلىگىنىڭ لايىھەلەش ئىنستىتۇ-تى تەرىپىدىن تۈزۈلگەن بولۇپ، ئۇنىڭدا تيانشان تاغلىرىنىڭ ئىقلىم ۋە سېيسمىك شارائىتلىرىغا ئالاھىدە ئېتىۋار بېرىلگەن.

بۇ چوڭ ئىنشائەتنى سېلىشتىن مەخسەت نېمە؟ ئالمۇتا تەۋەسىنىڭ ۋە قازاقستان پايتەختىنىڭ ئىختىسادىي ۋە ئىجتىمائىي ھا-ياتىنى تېخىمۇ جانلاندۇرۇش، يۈكسەلدۈ-رۈش ۋەزىپىلىرىنى ھەل قىلىشتا بارتوقاي سۇ ئامبىرىنىڭ خىزمىتى چوڭ بولغۇسى. جۇمھۇرىيىتىمىزدە دەسلەپ قۇرۇلۇۋاتقان ئىنشائەت بۇ يەردە قۇۋۋەتلىك سۇ ئېلېكتر ستانسىيەسىنى، ئاندىن ئۇزۇنلۇغى170 كىلو-مېترلىق چېلەك-ئالمۇتا كانالىنى سېلىشتا ئەڭ قولايلىق شارائىتلار يارىتىدۇ. نەتىجىدە ئالمۇتا ئوبلۇسىدىكى بەش رايوننىڭ 280 مىڭ گېكتار تېرىلغۇ مەيدانى سۇ بىلەن تو-لۇق تەمىنلىنىدۇ. ئىككىنچىدىن، 100 مىڭ گېكتارچە يېڭى يەرلەر ئوزلەشتۇرۇلۇپ، ئۇندىن ئوشۇق كوكتاتچىلىق ۋە ئۈزۈم سو-ۋخوزلىرى، ھەتتا يېڭى مەمۇرىي رايونلار ئۇيۇشتۇرۇلىدۇ. ئۇلاردا يېتىشتۈرۈلگەن مەھسۇلات ئالمۇتا شەھرىنىڭ ئاھالىسىغا نەۋەتلىدىغان بولىدۇ. مەزكۇر كانال، شۇ-نداقلا پايتەختنى ئىچىلىدىغان سۇ بىلەن تەمىنلەشنى ئۇزۇل-كېسىل ھەل قىلىدۇ.

ئومۇمەن، چېلەك رايونىدا قۇرۇلۇۋاتقان بارتوقاي سۇ ئىنشائىتى ئۈچۈن دولەت تە-رىپىدىن بىر مىللىارد 360 مىللىون سوم مەبلەغ ئاجرىتىلدى، جۈملىدىن، 110 مىللىون سوم گىدروتېخنىكا قۇرۇلۇشىغا، 340 مىل-لىون سوم يېڭى يەرلەرنى ئوزلەشتۇرۇش ئىشلىرىغا، قالغان قىسمى قۇرۇلۇشچىلار شەھەرچىسىنى چوڭايتىشقا سەرىپ قىلىن-غۇسى.

بىرىنچى دەرىجىلىك قۇرۇلۇش ئوبيېكتى ھېساپلانغان بارتوقايدا شوفيورلارغا، ئېكس-كوۋاتورچىلار، سكرېپېرچىلار، بېتونچىلار، ئومۇمەن بارلىق ئىشچىلارغا ماھارەتكە بې-قىپ، ئەمگەك ھەققى تولىنىدۇ. ئىككىنچى سوز بىلەن ئېيتقاندا، ئۇلارنىڭ ئايلىق مائا-شى 400-500 سومدىن زادىلا توۋەن بول-مايدۇ.

بارتوقايدىكى قايناق ئەمگەك سادالىرى بىر دەقىقىمۇ پەسلىمەيدۇ. چۈنكى قۇرۇ-لۇشچىلار پايانسىز ئىلى ۋادىسىنى يەنىمۇ ئاۋاتلاشتۇرۇش ئۈچۈن، ئەل- ژۇتنىڭ ك-شىلەرنىڭ پاراۋەنلىگىنى يەنىمۇ ئاشۇرۇش ئۈچۈن ئەمگەك قىلىۋاتقانلىغىنى بىر دەقىق-مۇ ئەستىن چىقارمايدۇ.

(مەخسۇس مۇخبىرىمىز).

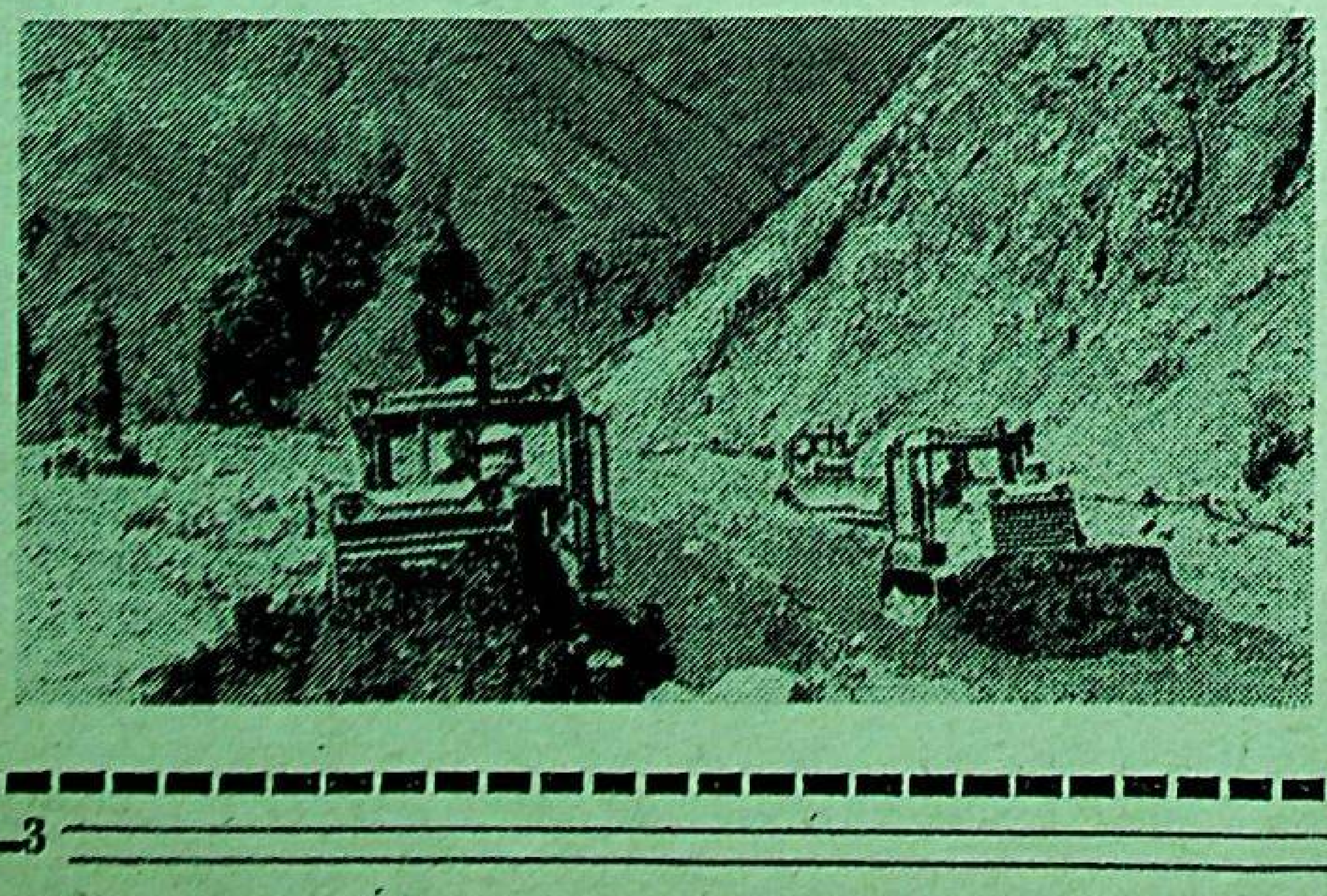

قەدىمىڭلار مۇبارەك

قازاقىستاننىڭ شانلىق 60 ژىللىق بەيرىمى ھارپىسىدا سوۋېت ئۇيغۇرلىرىنىڭ مەدەنىي ھاياتىدا چوڭ خوشاللىق ۋاقىە يۈز بەردى. ئاباي نامىدىكى قازاقىستان دارىلمۇئەللىمىنى يېنىدا ئۇيغۇر بولۇمى ئېچىلدى. شۇ مۇناسىۋەت بىلەن «بىزنىڭ ۋەتەن» گېزىتىنىڭ مۇخبىرى ئابدۇكېرىم رەخمانوۋ، تالىپلارنى قوبۇل قىلىش كومىسسىيەسىنىڭ ئەزاسى، فىلولوگىيە پەنلىرىنىڭ كاندىداتى قۇرۋان توختەموۋقا مۇراجىئەت قىلىپ، ئۇنىڭدىن بۇ يېڭى ئېچىلغان بولۇم ھەققىدە سۆزلەپ بېرىشنى ئىلتىماس قىلغان ئىدى. بىز تۆۋەندە شۇ سوھبەتنى گېزىتخانلار دىققىتىگە تەقدىم قىلدۇق.

مۇخبىر: ھەر ئىشنىڭ بىر سەۋەۋى بولغىنىدەك، جۇمھۇرىيىتىمىزدىكى تۇنجا ئالىي بىلىم يۇرتىدا ئۇيغۇر بولۇمىنىڭ ئېچىلىشىغا نېمىلەر سەۋەپ بولدى؟

ق.توختەموۋ: سوۋېت ئۇيغۇرلىرى مەدەنىيەت ۋە مائارىپ ساھاسىدا بارغانسېرى يېڭى-يېڭى مۇۋاپپەقىيەتلەر قازانماقتا. مەسىلەن، ئالمۇتا ئوبلۇسى ئۇيغۇر رايونىدا باشلانغۇچ ۋە ئوتتۇرا مەكتەپلەرنىڭ سانى بۇ ژىل ژىگىرمىدىن ئاشتى. ئۇلاردا 16 مىڭدىن ئوشۇق ئۇيغۇر بالىلىرى ئانا تىلىدا تەلىم-تەربىيە ئالماقتا. ۋاقىت تەلۈۋىگە بىنائەن دەرىسلەرنىڭ سۈپىتىمۇ ياخشىلانماقتا. ھەر ژىلى يېڭى زامانىۋىي مەكتەپ بىنالىرى قەد كۆتەرمەكتە. مانا بۇلارنىڭ ھەممىسى خەلق مائارىپى كادىرلىرىنى تەييارلاشقا ئالاھىدە ئېتىۋار بېرىشنى، ياش مۇئەللىملەرنى ئوستۇرۇشنى تەلەپ قىلماقتا. شۇڭلاشقا قازاقىستان ھوكۇمىتى جۇمھۇرىيەت مائارىپ مىنىسترلىگىنىڭ تەكلىۋىگە بىنائەن ئاباي نامىدىكى دارىلمۇئەللىمىندە ئۇيغۇر بولۇمىنى ئېچىش ھەققىدە قارار قوبۇللىدى.

مۇخبىر: ئۇيغۇر بولۇمىدە مۇئەللىملەر قايسى مۇتەخەسسىسلىك بويىچە تەييارلىنىدۇ ۋە بۇ يېڭى بولۇمنىڭ ئەمەلىي ئىشپائالىيىتى كەلگۈسىدە قانداق بولماقچى؟

ق.توختەموۋ: ئۇيغۇر بولۇمىدە ئۇيغۇر تىلى ۋە ئەدەبىياتى، تارىخ شۇنداقلا ئۇيغۇر مەكتەپلىرىدە رۇس تىلى ۋە ئەدەبىياتى پەنلىرىدىن دەرىس بېرىدىغان مۇئەللىملەر تەييارلىنىدۇ. يەنى بولۇمنى تۈگەتكەن ھەر بىر ياش مۇئەللىم ژۇقۇرىدا ئاتالغان ئىككى خىل مۇتەخەسسىسلىكنى باراۋەر ئېگەللەپ چىقىدۇ. ئوقۇتۇش جەريانىنىڭ بۇ تېرىقىدا ئويۇشتۇرۇلۇشى ھەر ئىككى تىلنى مۇكەممەل ئېگەللىگەن مۇئەللىملەرنى تەييارلاشقا ئىمكانىيەت يارىتىپ بېرىدۇ.

ئەندى بۇ بولۇمنىڭ كېلەچىگى ھەققىدە گەپ ئاچساق، مۇندا كېلەر ژىل مەخسۇس ئۇيغۇر تىلى ۋە ئەدەبىياتى كافېدرىسى تەشكىل قىلىنىدۇ. تالىپلارنىڭمۇ، ئوقۇتقۇچىلارنىڭمۇ سانى ئوسىدۇ. دارىلمۇئەللىمىندە ئۇيغۇر تىلى بىلەن ئەدەبىياتى پەنلىرىنى ئېلىپ بېرىش ئۈچۈن ئۇيغۇر ئالىملىرى كەڭ جەلىپ قىلىنىغۇسى.

شۇنى ئالاھىدە تەكىتلەش كېرەككى، ئۇيغۇر بولۇمى باشقا بولۇملەردە ئوقۇۋاتقان ئۇيغۇر تالىپلىرى ئارىسىدىمۇ ئىش ئېلىپ بارىدۇ. يەنى ئۇلارغا ئوز ئانا تىلىنى مۇكەممەل ئوزلەشتۇرۇش، مېتودىكىلىق كورسەتمىلەرنى تەييارلاش جەھەتلىرىدىن ياردەم قىلىش مەخسىتىدە دەرىسلەر ئېلىپ بارىدۇ.

مۇخبىر: ئۇيغۇر بولۇمىگە بۇ ژىل قانچە تالىپ قوبۇل قىلىندى ۋە ئېمتىھانلار قانداق ئوتتى؟

ق.توختەموۋ. بۇ ژىلى ئۇيغۇر بولۇمىگە 25 تالىپ قوبۇل قىلىندى. بۇلارنىڭ ھەممىسى دېگىدەك كولخوزچىلارنىڭ ۋە ئىشچىلارنىڭ پەرزەنتلىرىدۇر. بۇلارنىڭ ئىچىدە ئۇيغۇر ئوتتۇرا مەكتەپلىرىنى ئالتۇن مېدال بىلەن تۈگەتكەن ئالتە ئوقۇغۇچىنىڭ بىزنىڭ بولۇمگە كېلىشى بىزنى ئىنتايىن خوشال قىلدى. دېمەك، ئۇيغۇر بالىلىرى ئارىسىدا ئوز ئانا تىلى ۋە ئەدەبىياتى مۇتەخەسسىسلىرى بولۇش ئىشتىياقى يۇكسەكتۇر. قوبۇل قىلىش ئېمتىھانى، ئەلۋەتتە، ئۇيغۇر تىلىدا ئوتكۈزۈلدى.

سۈرەتتە: ئوتتۇرا مەكتەپنى ئالتۇن مېدال بىلەن تاماملاپ، ئۇيغۇر بولۇمگە چۈشكەن رەشىدە م.

مۇخبىر: چەت ئەللەردىكى ۋەتەنداشلىرىمىز قازاقىستان «ۋەتەن» جەمىيىتىگە كوپلەپ خەتلەر يېزىپ، قازاقىستاندىكى ئالىي بىلىم يۇرتلىرىغا، تېخنىكۇملارغا چۈشۈشنىڭ ئىمكانىيىتىنى سورايدۇ. ۋەتەنداشلارنىڭ بۇ تەلۈۋىنى قاناەتلەندۇرۇشتە يېڭىدىن ئېچىلغان ئۇيغۇر بولۇمىنىڭ قانداق مۇمكىنچىلىكلىرى بار؟

ق.توختەموۋ: چەت ئەل ياشلىرىدىن، جۇملىدىن چەت ئەللەردىكى ۋەتەنداشلاردىن سوۋېت ئىتتىپاقىنىڭ جاي-جايلىرىدىكى ئالىي بىلىم يۇرتلىرىغا كېلىپ ئوقۇۋاتقانلار جىق. ئەگەر يېڭىدىن ئېچىلغان ئۇيغۇر بولۇمىگە كېلىپ ئوقۇشنى خالىغۇچى ۋەتەنداش ياشلار بولسا، ئۇلارغا ئىشىگىمىز ئوچۇق. چەت ئەلدىن كەلگەن تالىپلاردىن ئېمتىھان ئالغاندا ئىمتىيازلار بېرىلىشى مۇمكىن. ئۇلارنى ستيپېندىيە بىلەن تەمىنلەشكە، ياتاقخانا، دەرىسلىكلەر، تىببىي ياردەم، سپورت زاللىرى بىلەن ھەقسىز تەمىنلەشكە ئالاھىدە ئېتىۋار بېرىلىدۇ. دەرىسلەر ئۇيغۇر تىلىدا ئېلىپ بېرىلىدۇ.

مۇخبىر: مەلۇمكى، ئاباي نامىدىكى قازاق دارىلمۇئەللىمىنى يۈزلىگەن ئۇيغۇر ياشلىرى تاماملاپ، ھەر خىل ساھالاردا مېۋىلىك پائالىيەت كورسەتمەكتە. ئەندى بۇ دەرگاھتا مەخسۇس ئۇيغۇر بولۇمىنىڭ تەشكىل قىلىنىشى، شەكسىز مۇھىم ۋاقىەدۇر. بىز بۈگۈن ئوقۇشقا قوبۇل قىلىنغان ئۇيغۇر ياشلىرى بىلەنمۇ سوھبەتلەشتۇق. ھەممىسىنىڭ ئۈزلىرىدە خۇش تەبەسسۇم، شاتلىغى چەكسىز. بىز ئۇيغۇر بولۇمىنىڭ ئوقۇتقۇچىلىرىغا، تالىپلىرىغا چوڭ مۇۋاپپەقىيەتلەر، ئاق يول تىلەيمىز!

«بىزنىڭ ۋەتەن» گېزىتى تەھرىراتىنىڭ ئەسلەتمىسى: چەت ئەللەردىكى ۋەتەنداشلىرىمىزنىڭ بالىلىرى قازاقىستاندىكى ئالىي بىلىم يۇرتلىرىغا، تېخنىكۇملارغا كېلىپ ئوقۇشقا چۈشۈشى ئۈچۈن ئادا قىلىشقا تېگىشلىك تەرتىپ-قائىدىلەرنى چەت ئەللەردىكى ۋەتەنداشلار بىلەن مەدەنىي ئالاقە باغلاش قازاقىستان «ۋەتەن» جەمىيىتىگە مۇراجىئەت قىلىپ بىلىشكە بولىدۇ.

سۈرەتتە: مەزكۇر بولۇمگە قوبۇل قىلىنغان ئۇيغۇر ياشلىرى. ئوتتۇرىدا- فىلولوگىيە پەنلىرىنىڭ كاندىداتى قۇرۋان توختەموۋ.

پىونېرلار لاگېرى

بىز مەكتەپ ئوقۇغۇچىلىرىنىڭ يازلىق تەتىلدە دەم ئالىدىغان جايىنى پىونېرلار لاگېرى دەيمىز. ئۇلار بىزنىڭ ئېلىمىزدا ئوتتۇزىنچى ژىللاردىن بۇيان ھەممە يەرلەردە دېگىدەك ئويۇشتۇرۇلۇشقا باشلاندى. ھازىر ھەر بىر رايوندا، كارخانىلار يېنىدا بىر نەچچىدىن پىونېرلار لاگېرى بار. ئۇلار ئادەتتە شەھەردىن سىرت جايلاردىكى تاغلار، ئورمانلار، كوللەر، دەريالار بويلىرىدا، ئۇمۇمەن، ھاۋالىق جايلاردا قۇرۇلىدۇ.

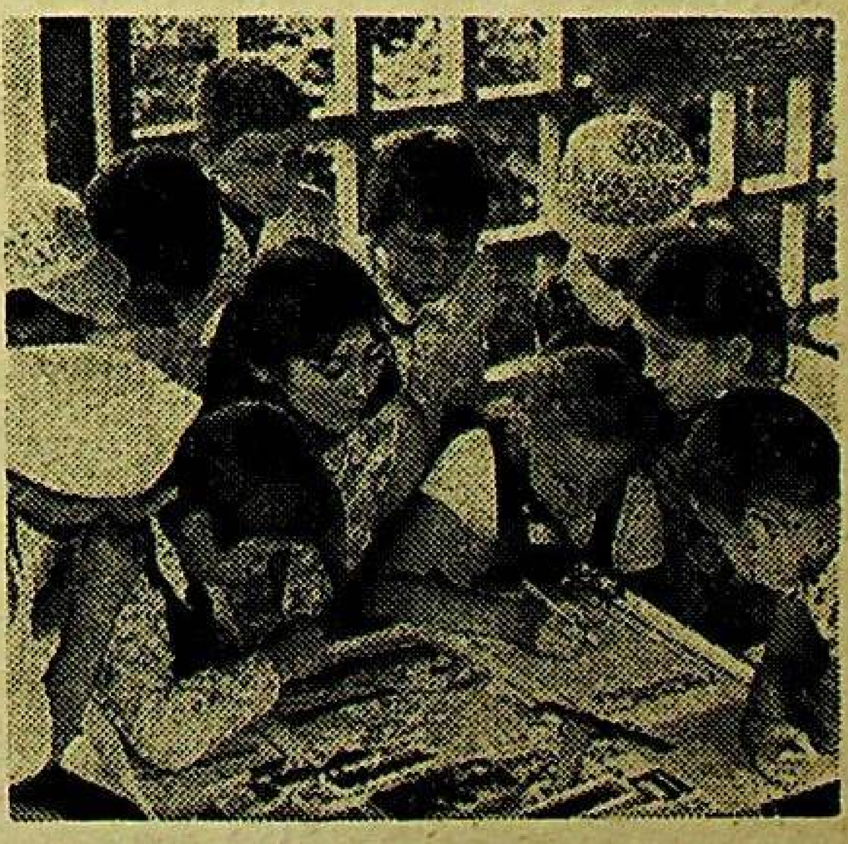

لاگېردا بالىلار نوۋەت بىلەن دەم ئالىدىغان بولۇپ، بىر نوۋەتتە 150 تىن 200 گە قەدەر بالىلار ئۈچ ھەپتە داۋامىدا پىونېر ۋوژاتىيلىرى ۋە تەربىيەچىلەر رەھبەرلىگىدە دەم ئالىدۇ.

لاگېردا بالىلار ھەر خىل تەنتەربىيە ئويۇنلىرى- دوپ ئويناش، سۇدا ئۈزۈش ۋە باشقا سپورت تۈرلىرى بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. قىزىق كىتاپلار ئوقۇپ، رەسىم سىزىش، تارىخىي جايلارغا سەياھەت قىلىش، گۈللەرنىڭ، ھاشارەتلەرنىڭ خىل-خىلىنى ژىغىپ، ئالبۇم ياساش، ناخشا-ئۇسسۇل ئۆگىنىش بىلەن، شۇنداقلا ھەر خىل كۆڭۈللۈك ئويۇنلار ئويۇشتۇرۇپ، ۋاقىتلىرىنى خۇش ئوتكۈزىدۇ.

پىونېرلار لاگېرلىرى ئىشچىلار ئويۇشمىسىنىڭ ھېساۋىغا ئويۇشتۇرۇلىدۇ. بالىلار ھەقسىز دەم ئالىدۇ. ئۇلارغا غىزا- تاماق، ئورۇن- كورپە ھەممىسى ھەقسىز بېرىلىدۇ.

شۇلاردىن بىرسى ئالاتاغ ئېتەكلىرىدە جايلاشقان «ياش تومۇر يولچى» لاگېرىدۇر. بۇ لاگېر ئون ئالتە ژىلدىن بۇيان بالىلارغا خىزمەت قىلماقتا. لاگېردا 38 تەربىيەچى ئىشلەيدۇ. بۇ يەردە 19 خىل سەنئەت، سپورت، ئولكە تونۇش، رەسىم سىزىش ئۈمگى، كىتاپخانا بار.

گالىنا ماقاجانوۋا.
ئالمۇتا شەھىرى.

تەھرىر ھەيئىتى

تەھرىراتنىڭ ئادرېسى: 480091، ئالمۇتا شەھىرى، فورمانوۋ كوچىسى،88. تېلېفونلار: 82—60—62، 85—39—62. گېزىت-ژۇرنال نەشرىياتىدا نەشر قىلىندى. ئىندېكس 72877